

19.10.2021

Asia: VN/27419/2020

## Luonnon virkistyskäytön strategia

### Yleinen lausunto

#### **Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta**

Pirkanmaan liitto pitää erittäin kannatettavana valtakunnallisen virkistyskäytön strategian laadintaa. Kattavan, monipuolisen ja laadullisesti korkeatasoisen virkistysverkoston avulla edistetään osaltaan myös asukkaiden ja toimijoiden ymmärrystä luontoympäristöjen merkityksestä niin ekologiselle, taloudelliselle, sosiaaliselle kuin kulttuuriselle hyvinvoinnille sen lisäksi, että virkistysverkosto voi auttaa meitä varautumaan ja sopeutumaan muuttuvaan ilmastoon. Tällä on myös vahvaa liityntäpintaa muun muassa biodiversiteetin turvaamiseen ja edistämiseen.

Maakuntakaavoituksella on suuri rooli varsinkin virkistysaluekokonaisuuksien kytkeytyvyydessä sekä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti tärkeiden retkeilyalueiden osoittamisessa. Kaavoituksella on merkittävä rooli myös lähivirkistysalueiden riittävyyden takaamisessa. Tämä olisi syytä paremmin tunnistaa strategiassa ja sen toimintalinjauksissa.

Lähivirkistysalueiden riittävyys nousi esille esimerkiksi otakantaa.fi -kyselyssä. Kasvutaajamien tiivistäminen aiheuttaa paineita lähivirkistysalueiden rakentamiseen. Kuten raportissa todetaan, tämä on saanut asukkaat monin paikoin näkyvästi puolustamaan lähiviheralueitaan. Valtakunnallisessa strategiassa olisi toivottavaa ottaa kantaa tähän problematiikkaan. Tarvetta olisi myös tutkimukselliselle tiedolle siitä, missä määrin asuinympäristöissä tulisi olla lähivirkistykseen varattavia alueita sekä myös mikä olisi ihmisen ja luonnon kannalta kestävä määrä maakunnallisia retkeilyalueita. Tämä toivoisi otettavan lisäyksenä huomioon strategian toimintalinjauksissa.

Pirkanmaan liitto haluaa nostaa esille, että maakuntien liitoissa tehdään jo paljon työtä, joka tunnistaa, turvaa ja edistää alueiden virkistyskäyttöä sekä sen tarpeita. Esimerkiksi voimassa olevassa Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 on suojelualueiden ja kansallispuistojen lisäksi osoitettu seudullisesti merkittävät taajamiin liittyvät virkistysalueet, taajamien ekologisen verkoston kannalta erityisen tärkeät alueet, taajamiin liittyvät olemassa olevat tai tavoitteelliset viheryhteydet, joilla on erityistä merkitystä alueellisen virkistysverkoston ja/tai ekologisten yhteyksien kannalta, merkittävät ja alueeltaan laajat taajamarakenteen ulkopuolella sijaitsevat retkeilyn ja ulkoilun alueet, seudullisesti merkittävät tai sellaisiksi kehitettävät matkailupalvelujen ja lomakeskusten

alueet, ulkoilureitit ja niiden tarpeen, melontareitit, merkittävät matkailuelinkeinojen, kulttuuri-, luonto- ja maisemamatkailun sekä ulkoilun ja virkistyskäytön kehittämisaalueet sekä maakunnallisesti merkittävät laajat yhtenäiset luonnon ydinalueet tai luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, joilla on tarvetta retkeilyn ja ulkoilun järjestämiseen. Nämä ovat myös osa maakunnan ekologista verkostoa, ja ne tukevat luonnonympäristöjen kytkeytyvyyttä, säilymistä ja virkistyskäyttöä. Tampereen ydinkaupunkiseudulle on osoitettu Pyhäjärveen kytkeytyvä kaupunkimaisen asumisen ja virkistyskäytön laatuvyöhyke, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa tulee edistää yleisessä käytössä olevan rantavyöhykkeen säilymistä ja toteutumista sekä sujuvaa ja esteetöntä liikkumista alueella. Maakuntakaavan yleismääräys edellyttää taajamien rakentamattomien ranta-alueiden säilyttämistä pääsääntöisesti rakentamattomina ja varattuina yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.

## Johdanto

**Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)**

-

## Luonnon virkistyskäytön nykytila

**Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön resursointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)**

Luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksista Suomessa todetaan, että valtion maankäytössä tarvitaan tulevaisuudessa enenevässä määrin ulkoiluun, virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun erikoistuneita alueita, jotta se voisi vastata kasvavaan ja monipuolistuvaan virkistyskäytön kysyntään. Pirkanmaan liitto näkee, että tällä on vahva kytkentä maakunnan liittojen alueidenkäytön suunnitteluun ja yhteensovittamistyöhön.

Toimijoiden roolit -osiossa on yhtenä alueellisena toimijana mainittu maakuntien liitot. Pirkanmaan liitto katsoo, että maakuntien liittojen työtä tulisi avata muiden toimijoiden tavoin laajemmin omana osionaan. Maakuntien liitot ovat merkittävä taho erityisesti ylikunnallisen ja ylimaakunnallisen virkistysalueverkoston kehittäjänä ja turvaajana. Maakuntakaavaprosessien yhteydessä tehdään tiivistä yhteistyötä kuntien kanssa riittävien ja tulevat käyttöpaineet huomioiden mitoitettujen virkistysalueiden osoittamisessa myös kuntatasolla. Lisäksi maakuntien liitot kiinnittävät erityistä huomiota maakuntakaavoissa osoitettujen ulkoilu- ja retkeilyreittien sekä erityyppisten virkistysverkostoon kuuluvien alueiden huomioimiseen, toteutettavuuteen ja edellytyksiin muun muassa muuhun maankäyttöön liittyvien hankkeiden yhteensovittamisessa.

Käynnissä on Maankäyttö- ja rakennuslain korvaavan Kaavoitus- ja rakennuslain laadinta. Lain kokonaisuudistuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaan luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ja tavoitteen toteutumiseksi on tarkoitus kiinnittää nykyistä enemmän huomiota

viherrakenteen ja ekologisten yhteyksien merkitykseen kaikilla kaavatasoilla. Uuden lain puitteissa maakuntakaavat eivät näillä näkymin kuitenkaan enää sisältäisi oikeusvaikutteisia merkintöjä ja määräyksiä esimerkiksi matkailuun liittyvien kehittämisperiaatteiden osalta. Pirkanmaan kunnissa on tunnustettu, että merkinnöillä on aitoa vaikutusta rahoituksen ohjautuvuudelle kehittämisen kohdealueille. Mikäli lain kokonaisuudistus astuu voimaan ehdotetuilla maakuntakaavan sisältövaatimuksilla ja kavennetulla ohjausvaikutuksella, on kehittämisen tarpeiden tunnistaminen muilla keinoin entistäkin tärkeämpää. Huolena on, että maakuntien liittojen rooli myös hankkeita koskevassa lausuntomenettelyssä kaventuu. Esimerkiksi tuulienergiahankkeiden ylimaakunnalliset vaikutukset virkistys- ja viherverkkoon ovat kysymyksiä, jotka tulevat jatkossa vaatimaan entistä enemmän arviointia ja yhteensovittamistyötä voimalahankkeiden määrän kasvaessa.

## Hyödyt

**Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)**

-

## Tulevaisuuden näkymät

**Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät**

-

## Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

**Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)**

Luonnon virkistyskäytön strategialuonnoksessa kerrotaan valtion retkeilyalueista, joita on koko maassa yhteensä viisi. Merkille pantavaa on, että yhtään uutta retkeilyaluetta ei ole perustettu vuoden 1994 jälkeen. Kun viime aikoina ulkoilu- ja retkeilykäyttö on voimakkaasti lisääntynyt kansallispuistoissa, ja sen myötä on aiheutunut lisääntyvää riskiä luontoarvojen säilymiselle, olisi varmasti syytä tarkastella mahdollisuuksia lisätä virkistyskäytön mahdollisuuksia valtion mailla kuten toimintalinjauksen yhteydessä esitetäänkin. Erityisesti tarvetta lisäalueille on kasvavien kaupunkiseutujen lähiympäristössä.

Kotimaan matkailun kasvun myötä on selkeä tarve koko maan kattavalle ulkoilutietopalvelulle luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksista, jollainen raportissa mainitaan olevan mm. Norjassa. On hyvä, että tästä on esitys toimintalinjauksissa.

Ulkoilukäytön ohella metsäiset alueet ovat tärkeitä marjastukselle, sienestykselle ja metsästykselle. Virkistyskäytön strategiassa olisi arvokasta pohtia, millä metsänhoidollisilla ja muilla keinoilla tätä käyttöä voitaisiin edistää. Tiedossa on, että erityisesti kasvavien kaupunkiseutujen ympäristössä muun muassa mustikkaa kasvavat metsät ovat merkittävästi vähentyneet. Strategian toimintalinjauksiin toivoisi lisäystä tästä näkökulmasta.

Pirkanmaan liitto pitää kannatettavana, että toimintalinjauksissa on tunnistettu tiedolla johtaminen ja yhteistyön tarpeen lisääminen kuntien, maakuntien ja valtion välillä. Tässäkin yhteydessä on tarpeen tunnistaa maakuntakaavoituksen tärkeys virkistysalueverkoston turvaamisessa. Maakuntien liitoilla on jo olemassa olevat valmiudet tarkastella asiaa riittävän laaja-alaisesti huomioiden biodiversiteetin sekä viher- ja siniverkon edellytykset ja yhteensovittaminen muuhun maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen.

## Toimeenpano ja seuranta

**Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)**

-

Scarpellini Elisabet  
Pirkanmaan liitto